

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Arnesen, Martin.

Herregaarde i Smaalenenes Amt : Forsøg til en historisk Beskrivelse.

Frederikshald, 1877

34 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Arnesen.

Herregaarde

i

Smaalenenes Amt.

1877.

41^c - 34

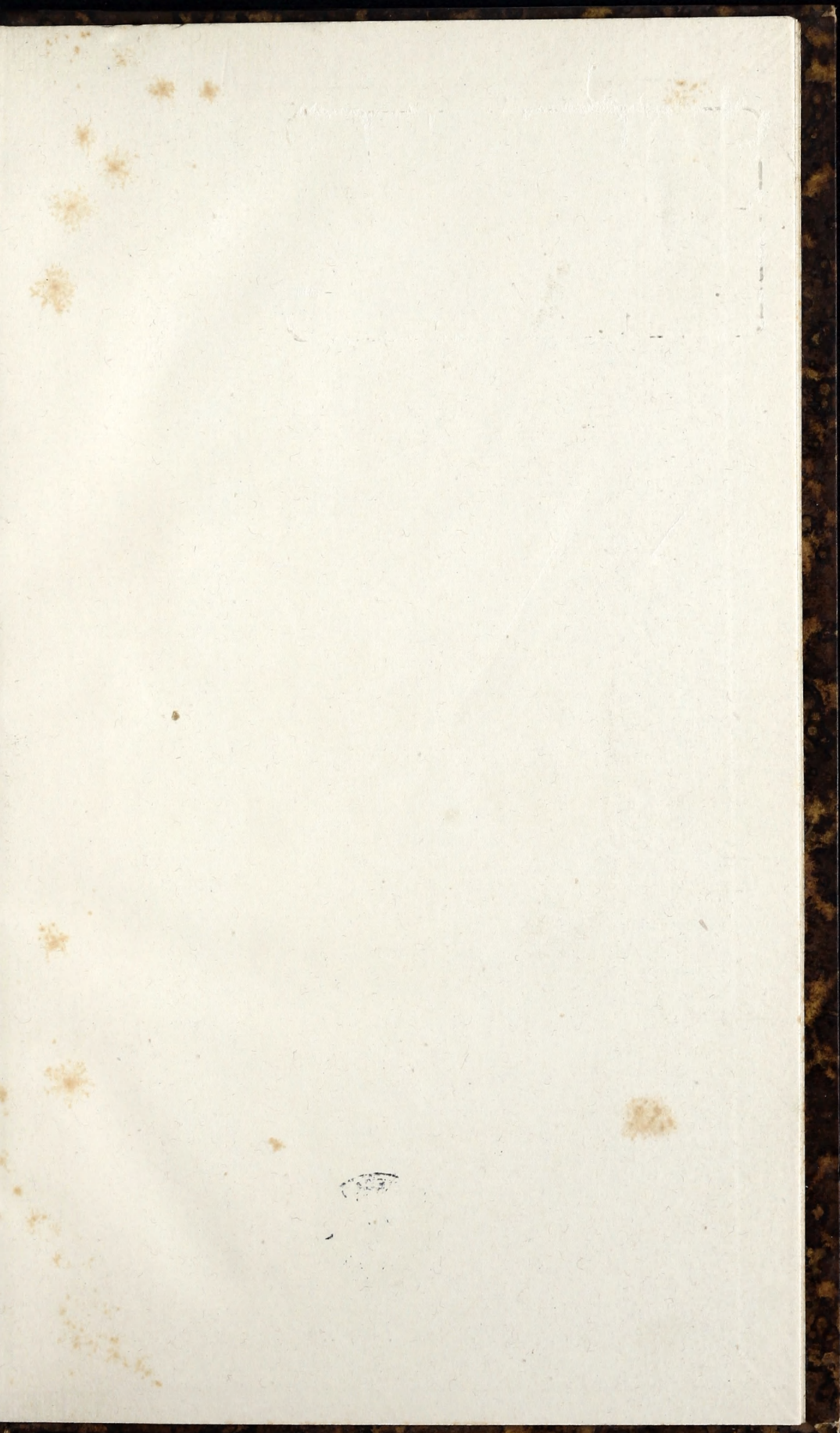
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 41 I 8°

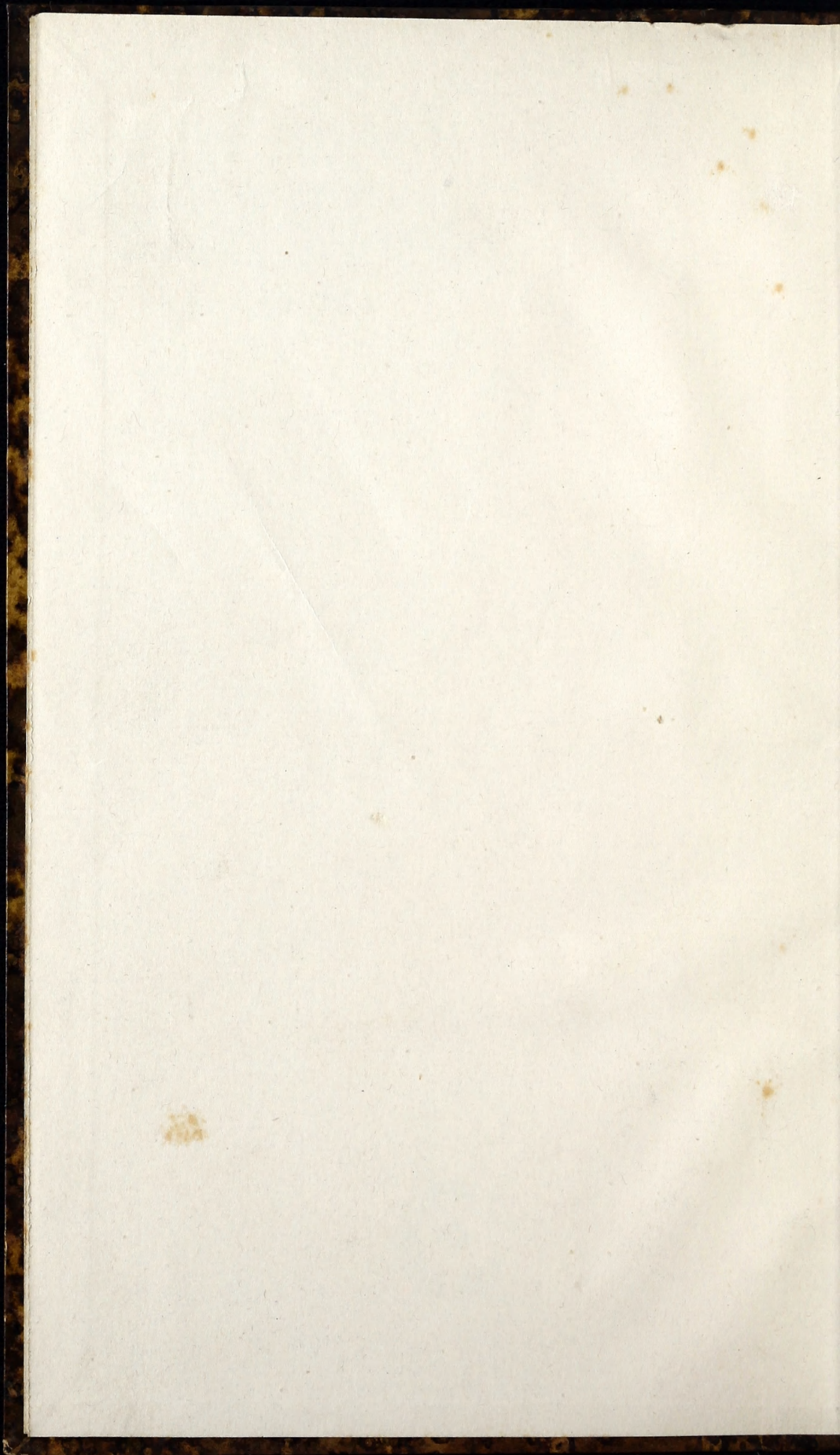

1 1 41 1 8 00682 4

+ REX

Herregaarde

i

Smaalenenes Amt.

Forsøg til en historisk Beskrivelse

af

Martin Arnesen.

Adjunkt.

(Særaftryk af „Smaal. Amtst.“)

Fredrikshald.

1877.

Herzogliche

Sammlung des A. M.

Forschung in der historischen Beschreibung

Martin A. M.

Abdruck

Verlag des „C. M. A.“

Friedrichsberg

1877

I. Thorse

Paa det Næs, som stikker ud i Søen mellem Thorse-Kilen (Hunnebund) og Indseilingen til Fredriksstad, ligger Herregaarden *Thorse* og Næset, hvorpaa den ligger, kaldes Thorsnæs: i Holms Annex til Borge ved Fredriksstad. Gaardens Navn i Oldtiden var Thorshof (udtalt Thorshov). Deraf kan man med Sikkerhed slutte sig til, at den i Hedendommen var et *Offersted for Guden Thor*. Gaarden var altsaa allerede i den graae Oldtid et Centralpunkt for Thorsdyrkelsen i den saakaldte Thorsnæsbygd. Deraf kommer det, at Stedet fra gamle Dage af, gennem Middelalderen, den nyere Tid og i vore Dage har været en anselig Herregaard og i den danske Tid en *adelig Sædegaard*. Denne Benævnelse forekommer i samme Betydning som Herregaard, det er: „en stor og prægtig Gaard paa Landet med tilliggende Jordegods og andre Herligheder, som af Kongen fordom er overladte til Adelen“. Sognets Kirke, der i 1859 blev nedtagen og ombygget, og som var ældre end 1200, blev altsaa ikke her, som saa ofte paa andre Steder, opbygget paa det hedenske Tempels Tomt, men Tempelstedet blev en af anseede Mænd bygget Gaard.

I 1300 Tallet eiedes Gaarden af den navnkundige *Alf Haraldsøn* af Slægten Bolt. Kaptein G. Munthe siger om ham, at „han kan ansees som en af sin Tids mærkeligste Mænd i Norge“. Han var født omtrent 1340 og døde 1412 i Vadstena Kloster og blev begravet der. Han blev gift omtrent 60 Aar gammel med den omtrent 16 Aar gamle Katharina Jonsdatter, der var en Datter af den mægtige Jon Marteinsson (af Familien Rømer) og Agnes Sigurdsdatter. (Denne Agnes var igjen en Datter af Sigurd Hafthorsøn, hvis Forældre atter var Hatthor Jonsson og Agnes, Kong Haakon den 5tes Datter). Hans Hustru Katharina var født omtr. 1381 eller 83 og døde omtr. 1481, altsaa henved 100 Aar gammel. Efter Mandens Død 1412 ægtede hun igjen (1424) Jens (eller Jøns) Hjerne eller Hjærne og fra ham nedstammer den svenske Adelslægt af dette Navn. I Aaret 1440 sees hun atter at være bleven Enke. Alf Haraldsøn eiede en uhyre Mængde Jordegods i Norge og Sverige. Han sees ogsaa at have havt det halve Laxefiskeri i Tistedals-Elven, „hvilket Fiskeri paa den Tid synes at have været af megen Betydning“. Man finder ham først omtalt 1369, da han allerede som Medlem af Raadet deltog i et Møde paa Akershus. Siden findes han at være med overalt ligetil sin Død 1412. Han havde med sin Hustru Katharina 2 Døtre, 1. Gro Alfsdatter Bolt, der blev gift med Mattes Jakobsøn Rømer, Ridder og Norges Riges Raad. Disse havde igjen blandt andre Børn Jakob Mattsson, Kannik i Nidaros, Otte Mattsson, Ridder og Norges Riges Raad og Gertrud Mattsdatter, gift med

Ridder og Sveriges Riges Raad, Nils Lage-
søn Posse. Alf Haraldsøns 2den Datter var
Agnes Bolt, der blev gift med Knut Jons-
søn eller Jønssøn af Familien 3 Roser til
Mørby i Upland, Lagmand i Vester-Götland.
Den 3die Mai 1472 var Aslak Thuresøn
Baad, Jakob Mattssøn Rømer, Nils Posse,
Otte Mattssøn og flere sammen i Borge og
skiftede Arven efter Alf Haraldsøn, hvor-
ved Agnes fik blandt meget andet Gods
Tosove (o: Thorshof) og det halve Laxefi-
sker i Teston (o: Teistaaen).

I 1555 nævnes Gaarden som „adelig
Sædegaard“ og eiedes da af Norges Riges
Kantsler *Oluf Calips*. Han blev Ridder $19/6$
1550, fik Onsøen i Forlening $27/4$ 1552, bo-
ede og eiede Kjølberg i Onsø, fik Brev
paa Tienden i Skjæberg og Thornæs $4/6$
1565, i hvilket Aar han ogsaa blev Kantsler;
blev Løitnant paa Orlogsflaaden $17/5$ 1568,
blev 1569 forlenet med meget Gods i Smaa-
lenene. Han levede endnu 1591 og var
død før 1602. Han var gift 2 Gange, 1.
med Birgitta Ivarsdatter Jernskjæg, der
døde 1566 og var en Datter af Ivar Jensen
Jernskjæg og Karen Markusdatter. 2. med
Inger Jørgensdatter Litle (eller Basse), der
levede endnu $1/2$ 1625 og døde 163*. Oluf
Calips var uden Børn, hvorfor Thorse til-
faldt Inger Litle's Søsterbørn. Hendes Sø-
ster var nemlig gift med Klaus Multing,
Molteke eller Moltke og de havde 2 Døtre,
hvoraf den ene 1. Karen Klausdatter Mul-
ting blev gift med *Steen Willumsen Rosen-
vinge*. Han var Søn af Tolderen i Øresund
Willum Mortensen og Birgitte Sjuvesdatter.
1611 var han Skibshovedsmand, 1621 Kom-
mandør for en Eskadre paa 4 Fregatter,

en Tid lang Admiral eller Chef for Bremerholmen indtil 1630, blev forlenet med Reins Kloster i det Throndhjemske til 1640 og fik $\frac{30}{4}$ 1640 Forlening paa Vembe, Tune Aabygde og Hvaløernes Skibreders Lehn. Var Participant i Kongsbergs Sølvværk og flere Jernværker. Mag. Nils Mikkelsen Aalborg, Provst til Holmens Kirke i Kjøbenhavn fra Kaldets Oprettelse i 1617 til 1639, har i 1633 dediceret en Lægebog til: „Steen Willems-Søn til Thosehoff, Kgl. Mayest. Befalingsmand offver Reins-Closter sambt hans velb. elskelige kjære Frue Fru Karen Clausdr.“ Han døde 1647. Han efterlod ikke Arvinger, hvorfor hans Hustru's Søster 2. Birgitte Klausdatter Mulings 2den Mand *Kristian Schnitter* eiede Gaarden. Birgitte havde før været gift med Emmik Sparre til Jonstrup i Sjælland. Bemeldte *Kristian Schnitter* eiede Gaarden til 1656, da han pantsatte den til Vincents Bildt til Næs Herregaard ogsaa i Borge og denne erhvervede altsaa Gaarden efter Pante-Ret.

Denne *Vincents Bildt* døde 1658. Han var Søn af Otto Bildt til Næs og Inger Vognsen (der havde 10 Børn, hvoraf vor Vincents Bildt var det andet). Han var gift med Else Andersdatter Friis til Estruplund i Jylland, en Broderdatter af Kantsleren *Kristian Friis* til Kragerup. De havde 3 Børn: 1. Anders Bildt til Næs, 2. Ida Sofie Bildt. 3. Sofie Bildt. Ida Sofie Bildt var gift med Fredrik Otto Budde, der som Oberst i 1660 gjorde sig berømt ved Haldens Forsvar. Fredrik Otto Budde og Ida Sofie Bildt havde blandt flere Børn Sønnen Vincents Budde, der døde $\frac{13}{4}$ 1729

i Throndhjem som Generalmajor og Chef for de nordenfjeldske Tropper, 69 Aar gl. Budde havde Thorse til 1679, hvorpaa hans Arvinger eiede den og hans nævnte Svigerinde Sofie Bildt og hendes Mand, der var hendes Frænde Knud Danielsen Bildt eiede og beboede den fra 1685 til 1689 og muligvis længere. Han fik Bevilling $\frac{25}{11}$ 1662 at gifte sig, da de i tredie Led var beslægtede. Fra dem nedstammer de adelige svenske Bildt'er.

Allerede 1704 nævnes en Major *Heusner* som Gaardens Eier. Hans Datter *Fredrikke Augusta Heusner* blev gift med General-Løitnant *Knud Gyldenstjerne Sehested*. Han var Søn af Generalløitnant *Jens Sehested* og *Margreta Sofie Ovesdatter Rammel*. Var Kaptein 1716 da han deltog i Træfningen med Svenskerne ved Nordrehov, blev $\frac{6}{3}$ 1730 udnævnt til Oberst, $\frac{15}{1}$ 1742 Chef for 2det Oplandske Regiment, $\frac{31}{3}$ 1751 Generalmajor. Eiede Næs Herregaard foruden Thorse, hvor han boede og døde den $\frac{9}{11}$ 1758, overlevet af sin Hustru. Deres Søn var General-Løitnant *Johan Fredrik Sehested*, f. 1725, † $\frac{10}{6}$ 1785. Blev Ridder af Dannebrog $\frac{12}{5}$ 1776. Hans efterlevende Hustru solgte Godset 1786 til *Thomas Stang* fra *Fredrikshald*, der paa den Tid eiede meget Jordegods i Smaalenene, Botner i Høland, Borge Kirke etc. Denne fik Bestyrkelse for Gaardens adelige Rettigheder ved Bevilling af $\frac{18}{8}$ 1786. Han døde 1791 paa Thorse, men blev transporteret til Fr.hald, hvor hans Søn *Anders Stang* boede, og blev begravet der. Han var gift med en Præstedatter fra *Aremark*: *Anna Sylvia Lauritsdatter Leganger* og hen-

des Moder hed Else Katrine Munch. Hvad Tid Thomas Stang er født vides ikke, men i 1744 var han i alle Fald myndig og blev altsaa over 70 Aar gl. Han havde optaget sin Stiffader Fabian Stangs Navn, men var selv Søn af Anders Thomassen, Kjøbmand paa Fredrikshald, der døde 1744 og dennes Enke Anne (Brun?) ægtede Godseier og Trælasthandler Fabian Stang paa Fredrikshald. Sin ene Søn kaldte han efter sin Fader Anders — (Fader af nu afdøde Konsul Thomas Stang og hans endnu 6 levende Sødskende), en anden efter sin Svigerfader Laurits (der er Fader til Statsministeren og flere Sødskende).

Hans efterladte Enke solgte Gaarden tilligemed Borge Kirke for 29,000 Rdr. ved Skjøde af $11\frac{1}{2}$ 1793 til Krigsraad *Lorents C. Schnitler*. Han afhændede Gaarden 180* til Over-Krigskommissær *Hans Angell Gude* (Søn af Kjøbm. paa Moss Just Gude † 1799 og Ursula Katrine Albrigtsdatter Angell † $29\frac{1}{2}$ 1818). Han døde pludselig 1814. G. med Karen Resch, der efter Mandens Død ægtede Kand. Theol. *Zakkarias Møller* fra Kjøbenhavn. Efter dennes Død sad Enken og Arvingerne ved Gaarden indtil den overtoges af sidstnævntes Søn og nuværende Eier og Beboer af Thorse, *Edvard Johannes Møller*, f. $12\frac{1}{3}$ 1820. Theol. Kand. 1843, Adjunkt ved Fredrikshalds Latinskole 1853, afskediget i Naade $15\frac{1}{3}$ 1866. Gift $31\frac{1}{5}$ 1857 med Didrikke Antonette Anker, f. $18\frac{1}{6}$ 1839 (Datter af Peter Martin Anker paa Rød, f. $20\frac{1}{6}$ 1801, † $24\frac{1}{2}$ 1863 og Frue Kathrine Olava Nikoline Gløersen, f. $1\frac{1}{9}$ 1814). De har en Søn, Kai Møller.

II. Lundestad.

Paa Oldnorsk hed Gaarden Lunda-
stadir og dette Navn betyder „et Bosted
ved en Lund“. Denne „Lund“ har da
sandsynligvis været en Offerlund i Old-
tiden og denne Antagelse bestyrkes der-
ved, at der paa Høiden ovenfor Lundestad
ligger en Plads ved Navn Lund, paa hvil-
ken der er flere Oldtidslevninger, saasom
runde Stensætninger, en høi Bautasten og
lignende, der angiver en saadan Benyttelse
i Hedendommen.

Gaarden har allerede tidlig været af
Betydenhed.

Den svenske adelige Slægt *Baat* eiede
meget Gods i det sydlige Norge og deri-
blandt ogsaa Lundestad. Den ældste *Aslak*
Thordsen Baat giftede sig med Ragnfrid,
en Datter af den til den svenske Adelsæt
„Tre Roser“ hørende Knut Jönssön til
Mörby, og Agnes Alfsdatter. Derved kom
han — skjønt svensk — i Besiddelse af
Jordegods og Bo i Norge. Hans Søn hed
Knut Aslaksen Baat og skrev sig „til Brø-
den“ : Herrebrøden i Berg. Hans Søn
Knut Knutsen Baat var norsk Rigsraad
og Høvidsmand paa Baahus, som dengang
var norsk. Han var gift 1. med Marte Karls-
datter Bonde, af den mægtige svenske Æt.
Han var Næstsøskendebarn af Karl Knudsen.
Ander Gang giftede han en Enke efter
Høvidsmand paa Tønsberghus Mads Olufssön.
Han havde ikke Børn i noget Ægteskab.
Denne Mand blev af Kristiern II mod Rigs-
raadets Frikjendelse halshugget i de sidste
Dage af September eller de første af Okto-
ber 1519 og Kongen lod alt hans Arve-Gods

konfiskere og inddrage under Kronen. Blandt dette var Lundestad.

Vincentius Lunge, Høvidsmand paa Bergenhus, var fiffig nok til at faa Konfiskationen hævet og tilvendte sig selv Godset ved at kjøbe det af Knut Knutsens nærmeste Arving Erik Johannsön for 1,100 Daler. Men denne „Doktor“ Vincentius faldt i Throndhjem $\frac{3}{1}$ 1536, indviklet i politiske Stemplinger (Drabet sandsynligvis foranstaltet af Throndhjems sidste katholske Erkebisp Olaf Engebretsen) og hans Enke *Margrete Nilsdr. Gyldenløve*, der nok døde før 1555, ægtede 1539 eller 1540 *Jens Pallelsen Splid*, som derved kom i Besiddelse af Godset og kaldtes „til Lundestad vor Mand og Tjener“ (som det heder i Rigsregistranterne). Han levede paa Lunge-Gaarden i Bergen endnu 1565. Efter ham eiedes Gaarden af hans Steddatters Mand, den danske Adelsmand *Daniel Bildt* til Næs ved Fredriksstad, der var gift med en Datter af hans Hustrues 1ste Mand *Blantzeflor Vincentsdatter Lunge*. Denne Frue døde 1571 og Manden Daniel Bildt ægtede derpaa *Margrete Hardenberg* (en Datter af Korfitz Hardenberg og Mette Kristensdatter Skram, der før dette Ægteskab var Enke efter Palle Grubbe). Daniel Bildt boede paa Næs, og eiede Lundestad, men Enken boede efter Mandens Død her paa samme Gaard 1594—97. Hans Søn var *Otto Danielsen Bildt* til Næs gift med *Inger Vognsen* og deres to Døtre eiede og beboede Lundestad. Først *Mette Ottosdr. Bildt*, der levede her 1661 ugift og døde paa Gaarden 1672 eller 1673. Hun eiede tillige Halvparten i den adelige Sædegaard Herre-Brøden i Berg. Hendes

Søster *Kirsten Bildt*, der var gift 2 Gange, eiede siden Lundestad. Hun var først gift med Oberstløjtnant *Gregorius Brochdorff*, der siges at have været Kommandant paa Fredrikshald. Han døde efter 6 a 7 Ugers Giftermaal og Kirsten Bildt levede som Enke her paa Gaarden 1665, hvorpaa hun blev gift med *Markvard Otto v. Mangelsen*. Han var en slesvisk Adelsmand, Oberstløjtnant ved det smaalenske Regimente 1694 og en Tid Kommandant paa Kongsvinger, senere Oberst. Han kom i Anledning af dette Ægteskab i Besiddelse af Lundestad. (Hans Søn Johan døde i Kristiania $2\frac{1}{2}$ 1769 som General-Løjtnant og efter ham er den saakaldte Mangelsgaarden i Kristiania opkaldt). Han eiede Gaarden allerede 1686 og vel før og døde før 1739. Den 14de April 1700 pantsatte han for 1000 Rdr. Gaarden til Sr. *Anders Hansen Hammer*, (gift med *Mette Paulsdatter*), som endnu 1740 kaldes dens Bruger og Eier. Aar 1741 var Løjtnant og Voldmester Bremer fra Fredriksstad Forpagter og Bruger af Lundestad. Efter sin 1ste Hustrues Død ægtede Mangelsen igjen *Ide Sofia Budde*, der maa have været en Datter af den under Thorse nævnte Fredrik Otto Budde og Ide Sofie Bildt, efter hvilken Bedstemoder hun blev opkaldt.

Under Hammers Tid afbrændte Svenskerne $\frac{2}{4}$ 1716 Gaarden aldeles.

Kristine Sofie Vagel siges at have havt Løsningsret til Lundestad for 1000 Rdr. Hun havde 1712 været gift med den bekendte Overhofrets-Prokurator Jens Grønbech „til Storhamar“, († 1734) og siden med Iver Jentoft Byfoged i Kjøbenhavn —

Kancelli-Raad $\frac{6}{6}$ 1731, Justitsraad $\frac{6}{6}$ 1740, † $\frac{17}{10}$ 1744 og begr. i Nikolai Kirke. Han eiede ogsaa Assistenthuset i Kjøbenhavn. (Moe I. p. 211).

Denne Iver Jentoft med Hustru solgte for 1620 Rdr. den $\frac{3}{3}$ 1742 til *Hans Jørgen Ovenberg*, velfornemme Kjøbmand i Fr.hald og Visitør ved Toldforretningens Societet, Gaarden Lundestad, „der af mig og min Formand i Ægteskabet ved langvarig Proces og store Omkostninger igjen fra den Pant-havende er indvunden“, (Sorenskriver var Andreas Hofnagel).

Fru General-Løitnantinde Landsberg havde ogsaa Gaarden i et Tidsrum før 1742 for et Laan til Andreas Hammer stort 1000 Rdr. „for hvilken Sum hun nu af Sr. Ovenberg er skeet Fornøielse“ heder det.

Denne Fru Landsberg Katarine Margrethe Bruin (f. $\frac{17}{6}$ 1702 † i Kjøbenhavn $\frac{17}{5}$ 1753) Enke efter Barthold Nikolai v. Landsberg (f. 1668 † paa Fr.hald $\frac{18}{2}$ 1740) fik af A. Hammer en Pantobligation paa 1000 Rdr. kautioneret af Hans Jørgen Ovenbergs Moder Else Sofie, der havde været gift med Jørgen Jørgensen (Ovenberg), som sees at have eiet Gaard i Fr.hald 1716, da Byen brændte.

Hans Jørgen Ovenberg solgte $\frac{11}{6}$ 1744 til Tolder Niels Gløersen (Søskendebarn af Bedstefader til Fru Anker paa Rød) den ene Halvpart og den anden halve Del solgte han $\frac{10}{12}$ 1764 for 1950 Rdr. til Niels Tank.

Sr. David Dørcher, Kjøbmand paa Fr.hald, (gift med Dorothea v. Bossen), havde eiet halve Lundestad, men gjorde Opbud, og Parten blev solgt til Nils Tank paa Auktion $\frac{17}{12}$ 1764, Skjødet dateret $\frac{21}{5}$ 1765 for

1950 Rdr. (Sorenskriver dengang Paul v. Aphelen).

Saaledes var altsaa Nils Tank kommen i Besiddelse af hele Eiendommen, og havde den indtil $14/6$ 1780, da han solgte den til *Jens Jakob v. Mogensen* („Frue, Børn og Arvinger“). Det var hele Lundestad, tvende Knivsoholmer, 4 Pladse: Braaten, Lund, Hestehagen, Dampladsen (før kaldet Knivso) og solgtes da for 5000 Rdr. (Major Søren Lange og Auditor Daniel Bremer var Vidner; Sorenskriveren var Erik Horn). Oberstløitn. Mogensen var f. c. 1721, † paa Lundestad $13/2$ 1792 begr. $23/2$ 71 Aar og 23 Dage.

Mogensens Enke-Frue *Anna Katrine Blichfeldt* solgte derefter til den forrige Eiers Søn, Kjøbmand senere Statsraad *Karsten Nielsen Tank* i Fr.hald (o: paa Rød) for 13,998 Rdr. den $10/10$ 1803. (Sorenskriver da Karl Adolf Dahl).

Den $9/12$ 1830 solgtes Eiendommen i Karsten Tanks Opbudsbo til Stadskaptein, Grosserer og Ridder *David Faye* paa Fr.hald og Skjødet udstedt $9/12$ 1831. David Faye f. $22/11$ 1770 † $20/1$ 1835 g. m. Petronelle Sørensen f. $19/6$ 1777 † $27/7$ 1840 (5 Børn), Søn af Hans Faye og Ingeborg Amundsdr. Linnæs.

Hans Bo solgte atter Lundestad den $24/8$ 1835 for 8,025 Spdr. til Proprietær *Jørgen Martinus Dahll*. Skjødet udstedt $30/1$ 1838, thinglæst $5/3$ 1838.

D. Fayes Bo's Bestyrer var Andreas Faye og Karl Olaus Lund, Kjøbmænd i Fr.hald, David Fayes Svigersønner.

Denne Jørgen Dahll var gift med Karen Helene Herfordt († $18/4$ 1873 i Kr.a) og er

Fader til nuværende Lars Kristian Dahll, Oberstløjtnant og Søn af Proprietær Lars Dahll til Lindhol i Eidsberg, samt Halvbroder af Lindhols nuværende Eier og Beboer Morten Dahl, Kand. jur. Jørgen Dahl flyttede til Drammenskanten og var † 1873.

Jørgen Dahll solgte Lundestad til Truls Johannesen Wiel for 12,000 Spdr. den $\frac{16}{10}$ 1846. Han er født paa Fr.hald $\frac{20}{5}$ 1822, Søn af Kommerceraad Johannes Arbo Trulsen Wiel (f. paa Fr.hald $\frac{24}{12}$ 1782 † $\frac{12}{12}$ 1836) og Boel Marie Omsted Føyen (f. 1790 døbt $\frac{27}{1}$). Han var først efter sin Fader Eier af Berby Herregaard paa Id, dernæst af Lundestad, hvor han havde Landbrugs-Skole og virkede med Held for Jordbrugets Udvikling i Smaalenene. Fik 1864 Medaljen for Borgerdaad. Efterat han havde solgt Lundestad købte han Sommerro paa Id, men købte i Foraaret 1867 for 18,000 norske Speciedaler Gaarden Seffle i Vermeland, hvor han nu bor. Han blev gift paa Bragernæs $\frac{1}{8}$ 1843 med Else Margrethe Lyche (f. paa Bragernæs $\frac{23}{6}$ 1824, Datter af Poul Lyche og Bente Thomine Hagerup). Han har 13 Børn. Slægten Wiel kom i Midten af 1600 Tallet fra Kjøbenhavn til Drammen og i Midten af 1700 Tallet til Fr.hald, hvor den endnu lever.

Johannes Wiel solgte derpaa den $\frac{23}{7}$ 1860 Lundestad og Lund og Kilengen (Sørle var da frasolgt) for 23,000 Spdr. til dens nuværende Eier og Beboer *Peter Kristian Botvid Anker*. Han er født paa Rød $\frac{30}{5}$ 1837 Søn af Grosserer og Ridder af St. O. Ordenen Peter Martin Anker og Kathrine Olava Nikoline Gløersen (om dem se Rød). Gift paa Rød $\frac{28}{12}$ 1864 med Anna Magda-

lene Roshauw (født i Kristiania $\frac{2}{9}$ 1844. Datter af afdøde Artilleri-Kaptein Kaspar Kaufelt Roshauw og Engel Dorothea Kirstine Raabe.) Han har 2 Døtre.

NB. I Slutningen af forrige Stykke er der indløben endel Feil. Karen Resch døde $\frac{9}{5}$ 1859; Zackarias Møller døde $\frac{3}{6}$ 1861. Edvard Johannes Møller overtog Gaarden $\frac{1}{6}$ 1865. Hans Frue er født 1838 og han giftede sig $\frac{29}{5}$.

III. Os.

Denne Herregaard er meget gammel og har igjennem Middelalderen havt betydelig Anseelse. Den hed ogsaa da Os og betyder en Elvs Udløb i Havet. Den laa derfor ogsaa ved Teistaaens Udløb i Iddefjorden og optog hele den Strækning, hvorpaa Fredrikshald ligger og meget mere. At dens Navn før og endnu af enkelte skrives Ous (Ows) er blot en skriftlig Betegnelse af den lange O, ligesom Odalen skrives Oudalen, Gaarden O skreves Ou o. s. v.

Slægten *Galde* vides først at have været i Besiddelse af Gaarden, da *Gaute* (*Gude*) *Galde* omtr. 1500 nævnes til denne Gaard og havde Aabygge Len og Ide Skebrede i Forlening. Men $\frac{20}{6}$ 1524 fik *Kjel Thoresen* til Tjerne paa Hedemarken Brev paa samme Forlening og Gaard, „naar Herr Gude Galde bliver kvit deraf“. Denne Galde var gift med Agatha, Datter af Algut Kamp. *Kjel Thoresen* blev skudt 1532 og samme Aar fik $\frac{3}{8}$ *Gaute Galde* igjen

Fornyles-Brev paa bemeldte Forlening. Hans Søn *Kristofer Gautesøn Galde* fik $\frac{25}{3}$ 1553 Brev paa at „annamme Lenet efter Faderens Død, hvis han ham overlever“ og han sees allerede $\frac{22}{6}$ samme Aar at indehave det. Gaute Galde var Søn af Sven Galde til Aaby i Bohus-Len — Norges Riges Raad 1471 — og Kristen Gautesdatter Kane (Datter af Gaute Kane og Salome Thorsteinsdr. Rømer). Han var ligeledes Broder af Oluf Svensen Galde til Thom (se dette). Bemeldte Kristofer Olafsen Galde † 1555 og var gift med Birgitta Bilde (Bille) og disse havde en Datter Lisbet Galde, der blev gift 1. med Eggert Klaussøn Ulfeldt; 2. med Jørgen Iversen Friis. Han havde en Broder, der eiede Nygaard ved Fredrikstad og som hed Tønne Gautesen Galde (se der).

Da Kristofer Galde var død, fik *Jørgen Bille*, Søn af Eske Bille, der døde i Kjøbenhavn $\frac{11}{2}$ 1552, Forleningen. Han skrev sig til Elingaard. Fratraadte Lenet 1560 og fik „Kvittance“ derfor $\frac{10}{5}$ 1561.

Efter ham fik *Kristofer Mogensen Hordingmand* den samme Forlening $\frac{28}{5}$ 1560. Han skrev sig til Brandstorp i Skjæberg (se dette). Han faldt i Slaget ved Øland $\frac{26}{7}$ 1566. Gift med *Eline Godske*, der $\frac{18}{8}$ 1566 fik Brev paa at beholde Forleningen efter Mandens Fald.

Allerede Aaret derefter, den $\frac{5}{7}$, fik Norges Riges Kansler *Johan Venstermand* den samme Forlening og

Mogens Svale fik den: $\frac{10}{10}$ 1572; han skrev sig til Aker Gaard paa Hedemarken og var gift med Maren Bjelke. *Mogens Svale* døde 1581 og efter ham fik

Herregaarden Os, der før havde tilhørt Kronen, blev af Kong Fredrik II den $16/3$ 1579 mageskiftet til Mogens Svale imod 2 Gaarde, som før tilhørte ham, der skylder 10 Huder. Til Os hørte dengang: „et Laxevod, som ligger under fornævnte Gaard, som er den 8de Parten af samme Laxevod og skylder aarlig 2 Huder udi det høieste; hvilken fornævnte Gaard og Part udi fornævnte Laxevod med deres Rente og rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskervand, Fægang, Vaadt og Tørt, aldeles intet undtaget, ved hvad Navn det helst er eller nævnes kan, som der nu tilligger og af Arilds-Tid tilligget har og bør dertil at ligge med Rette, fornævnte Mogens Svale mætte have, nyde, bruge og beholde for evindeligt Eiendom, saa frit som andre af Adelen, der udi Riget have deres Arvegods“.

Mogens Svale døde 1581 og efter ham fik *Kristofer Rosengaard* Forleningen $28/9$ 1581, og Brev paa Lenet for Livstid $12/4$ 1585. Han var, da han tiltraadte det, „Hofsinder“. Hans Eftermand var

Alexander Durham, der fik Forleningen $23/6$ 1593; han var som det heder Skibshøvidsmand, ellers kaldt „Kaptein“ og gift med Mette Urne. Skrev sig til Høgsgaard. Døde i 1600.

Hans Bulow, „k. Majs Kjøgemester“, fik Forleningen efter ham $22/4$ 1600; og allerede $4/5$ 1604 fik

Alexander Raab v. Papenheim Forleningen. Denne Mand boede paa Røsnæs i Berg; oprettede en Toldbod i Svinesund og var ellers en driftig Lensherre.

Gerlov Nettelhorst fik Følge-Brev paa Idde og Marker Len $20/4$ 1609, Forlenings-

brev $\frac{5}{6}$ samme Aar. Han skreves da til Gedsholm. (Han blev beskikket $\frac{21}{6}$ 1610 som Værge for Maren Mogensdr, Rosensværd).

Han var gift 1. m. ? og 2. m. Vivike Bjelke (beslægtet i 3die Led med hans 1ste Hustru, hvortor han fik kgl. Bevilgning til Ægteskabet $\frac{11}{1}$ 1614) og Søster af N. R. Kansler Jens Bjelke, Dr. af Aage Jensen Bjelke † 1603 og Marthe Thott † efter 1640 i en Alder af 90 Aar.

Han havde endel Krangel med en Frue Sidsel Brun, Enke efter Knud Bildt til Morland i Bohuslen, angaaende hendes 5 Ørebol Jord i Østre Os, som Kongen overdrog Enevold Kruse at greie $\frac{1}{8}$ 1617. Den $\frac{28}{11}$ 1617 fik han kgl. Tilladelse at reise til Nederlandene. Han blev $\frac{27}{12}$ 1618 befalet at ligge i Slotsloven paa Bohus istedetfor Jens Sparre. Den $\frac{11}{9}$ 1621 fik han Ordre at begive sig til Akershus for der „at ligge udi Slotsloven“ og flere saadanne Hverv.

Han fik $\frac{29}{6}$ 1623 Paalæg at være „Værge for Nils Galde, Søn af Oluf Galde til Thom, da denne ikke var ved sit fulde Sind og Forstand“. — Fik Brev (dateret Os $\frac{10}{10}$ 1624) at arrestere Daniel Ottesen Bildt, „der skulde have forseet og forgrebet sig imod vores Høihed“.

Fik $\frac{22}{2}$ 1625 Paalæg at overtage Værgemaalet for Vincents Ottesen Bildt og hans Broder Jens, da Daniel Ottesen Bildt, deres Broder, til Hafslund ei længere kunde være det. Nils Bildt eiede intet Jordegods. Værgemaalet overladt til $\frac{21}{10}$ Nils Lange. Vincents Værgemaal ophørt $\frac{11}{9}$ 1627, da myndig.

Fik Brev $\frac{10}{9}$ 1626 angaaende Berby,

som Anders Blume vilde mageskifte. Han skulde passe paa de Bønder, som havde Aasæde, ei fortrænges!

Han var en Liefländer og af Adel, den første af denne Æt, som kom ind i Riget. Døde 1643.

Af Anders Blome til Blomesholm købte Gerlof Nettelhorst Herregaarden Berby og sandsynligvis ogsaa søndre Bø, hvilke Gaarde hans Datter Margrete arvede.

Han fulgte med 1602 som Hofmarskalk, da Kristian IV's Broder Hertug Hans reiste til Rusland (Moskva) for at ægte Czar Boris Godunows Datter. Han skrives ogsaa „til Kopsæde“, hvilket vel er deres Ættegaard i Liefland.

Hans Børn: 1. *Willum eller Vilhelm Nettelhorst* til Os; blev 1647 tilforordnet Hans Konningham (König) som Medhjælp i Vardøhus Lens Bestyrelse. Levede 1655. 2. *Øllegaard Gerlofsdr. Nettelhorst* g. m. Sigvard Gabrielsen Akeleie, en fynsk Adelsmand, Enkemand efter Else Galde til Nygaard. Han blev igjen Enkemand og ægtede sin 3die Hustru Anna Ottesdr. Bildt til Næs. Han selv skrev sig til Værne Kloster og Kambo (se dette). 3. *Kristian Nettelhorst* var døv og stum, og var vel derfor ikke i Besiddelse af noget Gods efter Faderen. 4. *Margreta Nettelhorst* til Os. Giftede 1652 Ritmester Peder Madsen Bagge (den yngre) til Borregaard (se der). Hun levede 1670, men Manden † 1665. Med sin Hustru fik Peder Bagge Berby og Bø. Foruden de der nævnte Gaarde eiede han ogsaa Holme-Gaard og Thoreby: adelige Sædegaarde i Bohus.

Godset tilhørte derefter en *Fredrik*

Porster, der $\frac{30}{10}$ 1674 solgte det til *Kristian Bjælke*, der skrev sig til Os. Han er født $\frac{8}{2}$ 1645 og død $\frac{13}{1}$ 1694; var Admiralitetsraad og Admiral. Ridder af DB. $\frac{5}{5}$ 1684, og Søn af Hans Ottesen Bjælke til Saxlund paa Hedemarken og Anna Rytter. Han solgte hele Eiendommen til Kristian V ved Skjøde dateret Kjøbenhavn $\frac{23}{3}$ 1686. Skjødet er aftrykt Top. Journ V. p. 20. Der fulgte med 7 Bondegaarde: Refne søndre og nordre, Sønstegaard, Karestad, Li, Neristrød og Svalsrød, „foruden selve Sædegaarden Os's Indmark, som nu er fordelt i saakaldte Løkker eller i visse afdelte Jordstykker (Parceller) med samt derunder hørende Sag- og Kværnbrug ved nordre Porsnæs“. Den 17 April 1686 var det, at Kong Kristian den 5te naadigst begavede Byen med dette Gods til bestandig Eiendom.

IV. Rød.

Da *Kristian Bjælke* $\frac{23}{3}$ 1686 solgte Os til Kristian den V, stod en Klausul i Skjødet saalydende: „samt og Indløsningsretten til den Gaard Rød, om jeg den haver“. Dette maa vel forstaaes saaledes, at Rød, der naturligvis oprindelig var en „Oprydning“ under Herregaarden Os, paa den Tid allerede var frasolgt. I de Tider maatte der 60 Aar til for at faa Odelshævd paa en Eiendom; og det kunde være uvist, hvor længe det var, siden den var frasolgt. Det sandsynligste er, at Nils Hansen Meng, sin Tid Landets største Eiendoms-

Besidder, allerede havde afkjøbt — muligvis Gerlof Nettelhorst, der for det meste var i Pengeknibe — Gaarden Rød, og at dengang hans Datter, den paa Fr.hald saa bekjendte Mette Meng, der var gift med Peder Olsen Norman og efter hans Død med Nils Stub, eiede Gaarden efter Faderen og overførte den til sine Mænd. Da nu Stub døde 5te Aug. 1721, gik jo Gaarden over til hans Universal-Arving, Søster-Sønnen Peder Kolbjørnsen, men denne maa snart have overladt Eiendommen til sin Søster Karen Krabbe Kolbjørnsdatter (Anne Kolbjørnsdatters Søster), der var gift 2 Gange, 1. med Mads Mortensen Wærn, † 1717, og 2. med Kjøbm. paa Fr.hald, Karsten Nilsen Tank. Saaledes kom Slægten Tank i Besiddelse af Gaarden og har havt den i over 100 Aar.

Da Slægten Tank, saavidt vides, fuldstændig er uddød i vort Land, meddeles her dens Stamtavle saa fuldstændig som den har ladet sig samle.

Stamtavle

over

Slægten Tank.

I. *Hans Tank eller Tancke.*

II. 1. Karsten (Hansen ?) Tank (eller Tancke ?), Raadmand og Handelsmand i Maribo paa Lolland, f. 1585, † ?/11 1650. Han har været første Borgermester i Haderslev. Paa Gaarden Rød ved Fr.hald hænger et Portræt, der angives at forestille en Tank, Stamfaderen for den norske

Gren af Slægten. Paa samme Portræt findes Følgende anbragt: Cons. Hatherl. prim. Ætatis 65, Natus 1585, obyt 1650 Novembris — Første Borgermester i Haderslev; hans Livs Alder 65, født 1585, død 1650. B. Moe Personallhist. I. p. 433 fortæller, at man har angivet ham som Borgermester i Flensborg, men benægter det, hvilket ogsaa er rimeligt. Portrætet har han naturligvis ikke kjendt. II. 1: Hans Karstensen anføres her, uden at man har absolut Sikkerhed for dens rigtige Henhøren hid — men Sandsynlighed taler derfor. Hans Efter­slægt — meddelt af Bureauchef W. Lassen — er funden opført paa nogle nu afdøde Professor og Apotheker Maschmann i Kristiania 1859 tilhørende Optegnelser om Tank og Ancher, samlede af H. Anker (sandsynligvis Hr. Henrik Anker i Ringsaker). Denne Karsten Tank var gift med Hilleborg Hansdatter.

III. 1. *Hans Karstensen Tank* (Tancke?), Sovenskriver i Solør og Østerdalen fra 1632 og var det endnu 1636 og 1659. Han skal være født i Maribo 1604 og døde i Vang paa Hedemarken 1676. Han kom i 1624 paa Skriverstuen til Hr. Just Høeg, der var Hovmester paa Sorø og Lensherre over Maribo Len. Der var Hans Karstensen Tank i 2 Aar, hvorpaa han kom til Herluf Daae til Valbygaard som Foged paa Gaarden. Ved Hr. Daa's Død kom han som Fuldmægtig til Mogens Gyl­denstjerne, Slotsherre paa Varberg Slot og Lensherre over samme Len. Der var han paa 5te Aar, og blev af denne Herre anbefalet til Statholderen

i Norge, Hr. Kristofer Urne, Slotherre paa Akershus, hvis Haandskriver og Regimentssekretarius han blev, og af hvem han 1631 (1632?) blev beskikket til Sorenskriver over Hedemarken, Østerdalen og Solør, hvilket Embede han forestod i 32 Aar. Han boede paa Gaarden Kluge i Vang.

Han var gift 2 Gange, 1. med Karen Hansdatter Jessen, 2. 1647 med Lisbet (Datter af Sognepræst i Kristiania Hr. Thomas Laugeson: Gjessings Jubilærere II. 2. p. 318). Med hende fik han 5 Børn:

IV. 1. *Kristofer Hansen Tanke*, Provst fra 1694 over Toten og Hadeland, samt fra 1679 Sognepræst til Land. Født paa Kluge i Vang 1641, † $18\frac{1}{5}$ 1718. Han blev Student 1659, Informator i 1662 hos Oberstløjtn. v. Hadeln paa Toten. Blev 1667 personel Kapellan paa Toten og 1684 Vice-Pastor og Hr. Grams Eftermand i Land. Jubillærer.

Gift 1684 med Ingeborg Kristoferdatter (Tak), hvis Fader var Raadmand i Fr.stad. med hende fik han 6 Sønner — af hvilke 4 † smaa — og 1 Datter. V. 1—4 døde smaa.

V. 5. *Kristofer Tanke*, Præst til Norddalen paa Søndmøre.

V. 6. *Hans Tanke*, Sognepræst til Høiland.

V. 7. *Karen Tanke*, født i Land $2\frac{2}{5}$ 1685, † der $18\frac{1}{2}$ 1758, gift $19\frac{1}{8}$ 1705 med Hr. *Bernt Ancher*, Sognepræst til Land, f. $21\frac{1}{4}$ 1680, † $20\frac{1}{5}$ 1724. Se Bernt Moe Personahist. I. p. 519 og især W. Lassen Norske Stamtavle I. p. 85.

IV. 2. *Nils Hansen Tancke*, Sognepræst til

Hof i Solør fra 1687. Han havde før været personel Kap. her til Sognepræsten ssds. Hr. Oluf Thomassen Blix. Han † $\frac{1}{12}$ 1718.

G. m. Birgitte, Enke efter Formanden i Hof Hr. Oluf Th. Blix.

IV. 3. *Karsten Hansen Tancke*, † som Student.

IV. 4. *Karen Hansdatter Tanke*, f. 16.. †....

Gift med Mag. *Bo Hansen*, Sognepræst til Ringsaker.

V. 1. *Hr. Thomas Boesen*, Sognepræst til Stange.

V. 2. *Knud Boesen*, General-Prokurør i Kristiania.

V. 3. *Anne Boesdatter*, f. .... † i Nordrehov ? $\frac{1}{6}$ 1718.

Gift med Sorenskriver paa Ringerike *Anders Jørstad*.

V. 4. *Hilleborg Hansdatter Tancke*.

G. med Føged i Værdalen *Liv Alexandersøn Borch* (Søn af Sognepræst til Elverum *Alexander Klausson Borch*, der † $\frac{8}{3}$ 1661). Denne *Liv Borch* succederede sin Svingerfader ved kgl. Konfirmation paa sin Bestilling $\frac{26}{5}$ 1662.

III. 2. *Nils Karstensen Tank*, f. .... † 1732.

Han var allerede 1688 bosat som Kjøbmand i Hølen og døde der. Han paa-staaes ellers at være den første af dette Navn som bosatte sig i Norge.

IV. 1. *Jens Nilsen Tank*, Kjøbmand, i .... f. .... † 17..

Gift med *Anne Jakobsdatter*, som

døde c. 1772 i Ægteskab med Told-societetsvisitør Ole Engebretsen, med hvem hun ingen Børn havde. De boede paa Gaarden Kaalaas i Vestby. Med Jens Tank havde hun en Datter: *V. Jensine Jensdatter Tank.*

G. med Kjøbmand *Mads Kraft*, forhen Indvaaner af Fr.hald, men senere (c: end 1772) boende i Strømstad i Sverige.

IV.2. *Maren Tank (?)*.

IV.3. *Johannes Nilsen Tank (?)*.

IV.4. *Karsten Nilsen Tank*, f. .... † ....

Han nedsatte sig først i Fredriksstad som Kjøbmand, men flyttede siden til Fredrikshald, hvor han tog Borgerskab ¹⁰/₁₂ 1720. Han var gift med Karen Krabbe Kolbjørnsdatter, der før havde været gift med Kjøbm. paa Fredrikshald *Mads Mortensen Wærn*, f. .... † 1717. Hun var Datter af Præsten til Sørum Kolbjørn Thorstensen og . . . . ., samt Halvsøster af Brødrene i Fr.hald Hans og Peder Kolbjørnssønner, samt Søster af Anna Kolbjørnsdatter til Norderhov. Portræter af Præsten Kolbjørn og hans Frue hænger ogsaa paa Rød. — 3 Børn:

V.1. *Anna Katrine Karstensdr. Tank*, f. i Fr.hald ¹¹/₁₀ 1723, † paa Moss ¹³/₁₂ 1761. G. 1743 med Agent Erik Anker. Se W. Lassens Stamtavle p. 87. Han blev begravet i Fr.stad ¹⁴/₁ 1785, „77 Aar gl.“ 8 Børn, hvoraf 6 † tidlig. Hendes Gravskrift hos Tullin, I. p. 309.

- V. 2. *Maren Marie Tank*, f. 1729, † $31\frac{1}{12}$ 1820 i Fr.hald, begr. $17\frac{1}{1}$ 1821. „91 Aar gl.“ G. m. General-Løitn. og Kommandant i Fr.stad — $21\frac{1}{8}$ 1776 —
 Ove Fredrik v. Brockenhuus, † 1795. Han var Søn af Jørgen Otto (Ovesen) Brockenhuus til Aker Gaard paa Hedemarken, Oberst, † 1728, og en af hans 2 Fruer 1 Blanzeflor Sofie Due (før Enke) og hans Fætters Datter Berta Magdalene Brockenhuus, † 1769. Ove Fr. Brockenhuus havde før været gift med Vibike Margrete Juel. Dette var den sidste Militær i de høieste Charger af denne danske Adelslægt, som i det 18de Aarhundrede havde indtaget saa mange og betydelige Pladser i Kongerigernes Armé. Hun skjænkede som Enke 500 R. til de Fattige. Nicolaysens Stift. III. p. 285. Uden Børn.
- V. 3. *Nils Karstensen Tank*, f. . . . , † . . . . Kjøbmand og Stempletpapir-Forvalter paa Fr.hald. Han anlagde $18\frac{1}{6}$ 1752 Fr.halds betydelige Sukker-Raffinaderi med Kong Fredrik V's Privilegium. Han blev gift i Kr.ania 1759 $5\frac{1}{9}$ med Sofie Katrine Leuch, f. . . . , † 1778 (Datter af Kjøbm. Peder Mortensen Leuch i Kr.ania og Anne Cathrine Helledatter Heltzen). Hans Vaaben var et Skjold anbragt paa en Stubbe og i Skjoldet var Feltet delt i 4 Dele, 2 Taarne og 2 Løver; nedenunder staar nil timere = intet at frygte. De latinske Ords Begyndelse betegner naturligtvis N. T., og Nils Tank, og Stubben skulde vel betegne, at han ned-

stammer fra Stub-Stammen, idet hans Bestemoder var Datter af Præsten Kiel Stub til Ullensaker. — 5 Børn.

VI. 1. *Karen Nilsdr. Tank*, f. 1760, døbt $\frac{1}{7}$ paa Fr.hald., † liden.

VI. 2. *Anne Katrine Tank*, f. 1761, døbt $\frac{25}{8}$ paa Fr.hald.

VI. 3. *Karsten Tank*, f. 1762, døbt $\frac{5}{11}$ paa Fr.hald.

VI. 4. *Karen Tank*, f. 1764 (døbt $\frac{29}{8}$ paa Fr.hald), † der 1802 $\frac{23}{4}$. Gift $\frac{11}{6}$? 1784 $\frac{1}{6}$? i Fr.stad med Fredrik v. Hauch, Amtmand over Smaalenenes Amt, Stiftamtmand i Bergen etc., siden i Sjælland, f. i Kj.havn 1754 $\frac{25}{8}$, † der $\frac{27}{10}$ 1839, 85 Aar gl. Deres Søn, Digteren Johannes Carsten Hauch, Professor ved Københavns Universitet, er født paa Rød den $\frac{12}{5}$ 1791, † i Rom 1872 $\frac{4}{3}$. Deres ældre Søn Andreas Nils Hauch er født i Fr.hald $\frac{26}{10}$ 1786.

VI. 5. *Karsten Nilsen Tank*, f. paa Fr.hald $\frac{24}{4}$ 1766, † $\frac{28}{1}$ 1832. Han var Kjøbmand paa Fr.hald, eiede Rød, hvor han boede, var Statsraad 1814, Storthingsmand 1816, 1821 og 1822. Gav 10,000 Rdr. i 1813 til det nye Universitet. Nicolaysens Stift. III. p. 50. Han eiede 1 af de 4 Tobaksspinderier i Fr.hald.

Gift 2 Gange, 1) med Berte Sofie Leth, f. .... † 1795. (Dr. af . . . . .
 . . . . . og . . . . .)
 2) i Skien $\frac{10}{8}$ 1796 m. Katrine v. Cappelen, f. i Skien 1772 (døbt $\frac{27}{7}$), † $\frac{27}{7}$ 1837 (Dr. af Didrik v. Cappelen, Kjøbm. i Skien, og Petronelle Juel).
 4 Børn.

- a) VII. 1. Et dødfødt Pigebarn $^{11}/_2$ 1795 og Fruen altsaa død samme Aar, hvorpaa Manden giftede sig igjen Aaret efter.
- b) VII. 2. *Nils Otto Karstensen Tank*, f. $^{11}/_3$ 1800, (døbt $^{30}/_4$, konf. $^{13}/_4$ 1817) † . . . . . Gik over til Brødremenigheden. Han var 2 Gange gift, 1) med Mariane Dorothea Frühauf, f. . . . . † . . . . (Dr. af Pastor F. i Kristiansfeldt). Af dette Ægteskab en Datter Mary Tank, der ogsaa er død. 2) med en Hollænderinde . . . . Møhlen, der endnu lever i Grimsbay i Wisconsin.
- VII 3. *Bartha Sofie Tank*, f. $^{5}/_6$ 1797, † $^{8}/_6$ 1818 (i Kirkebogen staar $^{8}/_7$), begr. $^{10}/_7$. Hun døde i Barselseng. G. $^{29}/_3$ 1816 i Huset efter kgl. Bevilling af $^{1}/_2$ s. A. m. Simen Jørgen Jørgensen (en Simen Jørgensen blev døbt i Skien 1790 $^{19}/_8$ [Faderen havde samme Navn] Det er formodentlig den Simen Jørgensen, der 1816 ægtede Bartha Sofie Tank?) Kjøbm. og Konsul paa Fr.hald. Se Gravskriften i Rødsparkens Gravsted. Han f. c. 1795, † 1830 $^{25}/_{11}$, 45 Aar gi. Efter Konens Død giftede han sig igjen $^{26}/_{12}$ 1823 paa Fr.hald med Jomfr. Karen Sofie Jakobsen, f. paa Fr.hald 1802 $^{15}/_4$. (Datter af Kjøbm. Jens Jakobsen og Anna Sofie Boyesen.
- VII 4. *Pet onelle Didrikke Katrine* (i Kirkebogen staar *Kristiane*) *Tank*, f. paa Rød $^{29}/_8$ (i Kirkebogen staar $^{28}/_8$) 1806 (døbt $^{29}/_{12}$ s. A.), † $^{26}/_{11}$

1833. G. $\frac{5}{8}$ 1825 m. Grosserer Peter Martin Anker. Se. W. Lassen p. 108.

VIII. *Nils Karsten Anker*, f. $\frac{14}{11}$ 1833, † $\frac{15}{11}$ 1833, altsaa 1 Dag gl.

II. 2. *Morten (Hansen?) Tancke* (?). Han var i en Del Aar Kong Kristian IVdes Resident i de forenede Nederlandes Republik, hvorfra han blev tilbagekaldt $\frac{3}{2}$ 1648. Maaske ogsaa at denne Tancke kan have hørt til den haderslevske Familie Tanck eller Tancke, hvortil den fredrikshaldske Familie Tank hørte. (Se' Saml. af Norske Folks Sprog og Historie III. p. 123).

Sprede Tank'er.

1. En Jomfru *Pernille Christophersdatter Tancke* (der vel var i Huset hos den ugifte Sognepræst Henrik Anker til Vinger?) blev 1754 $\frac{29}{5}$ i Vinger gift med Lieutenant Bernt *Kreutz*.
2. En Styrmand *Hannibal Tancke* blev begravet i Krania 1754 $\frac{24}{12}$, 30 Aar gl. Ugift.
3. „*Maren Tanck*, Enke efter Stenersen“, blev begr. i Krania 1814 $\frac{7}{10}$, 57 Aar gl. (Fattig).
4. En *Karen Tancke*, gift med Carl Fredrik *Gebelein*, levede i Krania 1796.
5. *Peter Mathias Jørgensen Tanck* eller *Tancke*, Stiftsprovst i Bergen (og eventuel Biskop over Thjems Stift, hvoraf der dog intet blev), en Kjøbenhavnner, og

Svigersøn af Biskop Deichmann, døde 1747 $18/4$, 66 Aar gl. (Se Gjessings Jubellærere II. 1. Side 234 i Stamtavlen over Rosenvinger). „Brav Præst og ferm Jurist“. Wiberg II. 443. Om ham forekommer adskilligt (mindre fordelagtigt) hos L. Daae i Theologisk Tidsskrift VII. 3die Hefte, Christiania 1865, Side 361 og ff. Hans Fader Jørgen Hansen var Inspektør over Gyldenløves Gods. Gift 2 Gange.

6. *Hans Tank*, formodentlig Søn eller Sønnesøn af den Hans Tank, der var født i Bernsdorf i Lüneburg og tog Borgerskab i Bergen $15/5$ 1711. Han var født i Bergen $10/8$ 1742, tog $3/6$ 1761 Borgerskab som Skipper, blev $13/12$ 1774 beskikket som Stadsadjutant, tog $3/8$ 1778 Borgerskab som Kjøbmand og Krambodshandler, var senere deputeret Borger og døde i Bergen $17/3$ 1803, og blev begravet paa Markekirkegaarden ved Siden af sin Hustru Marie Cramer, med hvem han blev gift 1762 og som † $13/11$ 1801. (Se Stiftelserne). Tank's Skole i Bergen er hans Stiftelse.

7. *Jens Jørgensen Tanck*, Præst i Ronne paa Sjælland 1751, vist født i Kristiania Stift $24/6$ 1691, Kard. $16/4$, † $4/8$ eller $5/8$ 1758. Gift 2 Gange. Wiberg Præstehist. II. p. 685.

Søn: *Fredrik Lutkens Thanch*, f. $21/2$ 1729, † $12/7$ 1820. G. m. Bolette Sofie Nold; u. B.

8. I. *Hans Sørensen Tank*, Borgermester i Aalborg. G. m. Elisabet Lauritsdr. Deres Søn

II. 1. *Laurits eller Laurentius Hansen Tanche* (eller Aalborg, døbt i Aalborg $\frac{8}{1}$ eller $\frac{12}{1}$ 1640. G. 1) med Karen Nilsdr., † 1686. 2 Sønner & 4 Døtre. G. 2) med Margrethe Jørgensdr. 1 Søn og 1 Datter — ialt 3 Sønner og 5 Døtre = 8 Børn. † $\frac{27}{4}$ 1702.

Han var Præst i Haderslev; i Aalborg 1668. Wiberg I. p. 560.

III. *Hans Lauritsen Tanche*, f. 1677.

G. m. Maren Pedersdatter, Enke efter Præsten A. L. Calow. 1 Søn.

† 1714. Han var Præst i Rensdrup i Viborg Stift. Wiberg II. p. 648.

II. 2. *Bodil Hansdr. Tancke*, g. m. *Hans Paulsen Tancke*, (Søn af *Paul Nilsen Tancke* eller Tanke, Præst i Flade og Gerum i Aalborg Stift — og Mette Pedersdatter). Denne Hans Paulsen Tancke var Præst i Aaby og Bjergsted i Aalborg Amt. Wiberg I. p. 13.

Efter Karsten Tank købte hans Svigersøn Peder Martin Anker Gaarden Rød. Slægterne Tank og Anker har i Aarenes Løb været 3 Gange i ægteskabelig Forbindelse. Familien „Anker“ er af W. Lassen fuldstændigt behandlet, hvad den norske Gren betræffer, der kom fra Gøteborg til Kristiania omkring 1667. Peder Ankers Fader Nils Anker den yngre blev $\frac{28}{5}$ 1790 naturaliseret som dansk Adel, det er: han fik sit fra Sverige medbragte Adelskab anerkjendt i Danmark og Norge. Peder Martin Anker, f. $\frac{20}{6}$ 1801, gjorde ikke sit

Adelskab gjældende i 1821. Han døde paa Rød $2\frac{1}{2}$, 1863 og hans Enke, Katrine Olava Gløersen, f. i Berg $\frac{1}{9}$, 1814, eier og bebod Gaarden nu for Tiden.

V. Veden.

Denne Gaards Navn har været skrevet paa flere Maader: Veden, Veen, Hveden, Hveen. Det sikre er, at Veden er den rette Skrivemaade. I Oldtiden var Navnet skrevet *Vødin*. Det er sammensat af Vad og vin, Det sidste Ord betyder en Græsgang og det første Vad betyder simpelthen et Vadested, altsaa: „En Græsgang ved et Vadested“. Denne Betydning passer ganske vel, da Gaarden ligger lige ved det endnu saakaldte „Vadet“ over Tistedalselven ved dens Udløb af Femsøen.

Af de første Adelsmænd, der siges at have været Herre til Veden, var *Henrik Brockenhuus* til Elingaard, † 1588. Han var gift 2 Gange, 1) med Lisbet Pedersdr. (Liffe), der var Datter af Peder Hansen til Foss (o: Fossesholm paa Eker), † 1578, og hvis Broder Hans Pedersen var Norges Riges Kansler. 2) med Dorthe Juel, Datter af Nils Juel til Aaberg i Jylland. Hun levede endnu 1625. Henrik Brockenhuus havde med sine 2 Hustruer flere Børn, hvoriblandt her mærkes *Sofie Brockenhuus*, † 1656, der var gift med Norges Riges Kansler *Jens Bjelke* til Austraat, og de Arvemidler, der saaledes kom paa dennes Haand, „bidrog væsentlig til at gjøre denne

norske Adelsmand til Norges rigeste Jorddrot i det 17de Aarhundrede“.

Kansleren Jens Bjelkes Datter *Dorothea Bjelke*, f. $25/11$ 1612, † i Throndhjem $24/2$ 1674, var gift paa Elingaard $5/9$ 1630 med *Daniel Knudsen Bildt* til Morland og Kaarud, f. $12/4$ 1602, † $22/6$ 1651. Deres Søn *Knut Danielsen Bildt* eiede Veden, levede 1687. Han blev naturaliseret som svensk Adelsmand, og fra hans Søn Daniel Knutsen Bildt nedstamme de nulevende svenske Bildter. Se ellers mere om Bildt under Næs Herregaard (i et senere Hefte.)

Siden kom Gaarden som saameget andet Jordegods i den rige Præsident eller Borgermester paa Halden, Nils Hansen Mengs Besiddelse. (Se Haldensia). Da som bekjendt dennes Datter Mette Meng først var gift med Peder Olafsen Norman, derefter med den lærde Nils Stub, — Assistenceraaden — kom Veden og andet Gods over paa denne Nils Stubs Haand. Da nu efter *Mette Mengs* og Nils Stubs Død ingen Livsarvinger fandtes, arvede Stubs Søstersøn Peder Colbjørnsen Gaarden, efter hvis Død Broderen Hans Colbjørnsen fik Halvparten. Hans og Peder Colbjørnsønners Søster *Maria Colbjørnsdatter* arvede Gaarden siden. Hendes Mand, den rige Kjøbm. paa Fr.hald Thomas Blix, der 1749 lod sig adle under Navnet Blixenskjold, eiede Gaarden før 1763, hvilken Tid hans Arvinger besad den. Han skal have opført de herværende Bygninger, siger Kraft i 1840. Han var Sønnesøn af Raadmand Thomas Olafsen Blix i Fr.stad, † 1670. Hans Datter *Katharina de Blixenskjold*, f. 1721, † $23/3$ 1781, var 1740 gift med Konferents-Raad og Berg-

hauptmand Kristofer de Schøller, f. paa Fr.hald ¹²/₁₁ 1707, † ⁹/₁₂ 1774 (Søn af Oberstløjtnant Kaspar de Schøller, General-Kvartermester og Kommandant i Fr.stad 1716). Kristofer Schøller og Kathrina de Blixenskjolds Datter Isabella de Schøller, der 1769 giftede sig med Hans Løvenhjem Bülow og medbragte Veden som Arv. Bülow var Kammerherre og Amtmand i Skanderborg.

